

Condiții de aplicare a excepțiilor de la obiectivele de mediu

Excepțiile de la obiectivele de mediu sunt prezentate în Art. 4(4), (5), (6) și (7) ale DCA, transpuse în legislația națională în Art. 2.3, 2.4, 2.5 și 2.7 din Legea Apelor 107/1996 cu modificările și completările ulterioare, clasificându-se în următoarele categorii:

- 1.prelungirea termenului de atingere a “stării bune” cel mai târziu până în 2027**
- 2.prelungirea termenului de atingere a “stării bune” după 2027 din cauza condițiilor naturale (Art.4.4 .c)**
- 3.atingerea unor “obiective de mediu mai puțin severe” în anumite condiții (Art. 4 (5));**
- 4.deteriorarea temporară a stării corpurilor de apă în cazul existenței unor cauze naturale sau “forța majora” (Art. 4 (6));**
- 5.noi modificări ale caracteristicilor fizice ale unui corp de apă de suprafață sau modificări ale nivelului apei corpurilor de apă subterana, sau deteriorarea stării unui corp de apă de suprafață (de la starea foarte bună la starea bună) ca rezultat al noilor activități durabile umane de dezvoltare (Art. 4 (7)) .**

Procesul de stabilire al excepțiilor de la obiectivele de mediu este un proces iterativ, aplicarea excepțiilor fiind reactualizată în cadrul fiecărui plan de management.

În stabilirea excepțiilor la nivelul corpurilor de apă s-au avut în vedere în principal, recomandările ghidurilor și documentelor elaborate la nivel european în cadrul Strategiei Comune de Implementare a DCA, respectiv Ghidul nr. 20 - *Excepții de la obiectivele de mediu elaborat în cadrul Strategiei Comune de Implementare a Directivei Cadru Apă*, Ghidul nr. 36 - *Excepții de la obiectivele de mediu conform Art. 4.7*, documentul WD2017-1-9- *Clarificarea aplicării Art. 4.4 privind extinderea termenelor în Planul de Management actualizat - 2021 și considerații practice privind termenul de 2027*; documentul WD2017-2-2- *Condițiile naturale în relație cu excepțiile DCA*.

Excepții sub Art.4.4 - prelungirea termenelor de atingere a obiectivelor de mediu

Aplicarea excepțiilor sub Art. 4.4. se realizează atunci când:

- A. (i) gradul îmbunătățirilor/măsurilor cerute poate fi realizat numai în etape care depășesc intervalul de timp stabilit, din motive de fezabilitate tehnică;
- (ii) finalizarea îmbunătățirilor/măsurilor în intervalul stabilit ar fi disproporționată din punct de vedere al costurilor ;
- (iii) condițiile naturale nu permit îmbunătățirea adecvată în starea corpului de apă în intervalul de timp stabilit.
- B. Prelungirea termenului limită și motivele care stau la baza acestei prelungiri sunt prezentate în mod expres și explicate în PMB, în conformitate cu articolul 13.
- C. Prelungirile sunt limitate la cel mult două reactualizări ale PMB, cu excepția cazului în care condițiile naturale împiedică realizarea la timp a obiectivelor stabilite.
- D. În PMB trebuie incluse : un rezumat al măsurilor solicitate în conformitate cu articolul 11, care sunt considerate necesare pentru a aduce în mod treptat corpurile de apă la starea stabilită până la termenul limită prelungit, motivele pentru orice întârziere importantă în aplicarea acestor măsuri și calendarul prevăzut pentru punerea lor în aplicare. În PMB se include o reactualizare a modului de punere în aplicare a acestor măsuri și un rezumat al tuturor măsurilor suplimentare.

- ✓ I. **prelungirea termenelor de atingere a obiectivelor de mediu până în/ (inclusiv) 2027 (reprezentând maximum de 2 ori x 6 ani după 2015)** – se aplică pentru corpurile de apă cu măsuri implementate sau parțial implementate până în 2026 (inclusiv 2026)
- ✓ II. **prelungirea termenelor de atingere a obiectivelor de mediu după 2027 (Art. 4.4.c).**

Aplicarea excepțiilor de tipul - prelungirea termenelor de atingere a obiectivelor de mediu până în /(inclusiv) 2027, se poate realiza având în vedere :

- fezabilitatea tehnică;
- costuri disproporționate.

Prelungirea termenelor se poate considera din motive de fezabilitate tehnică atunci când:

- calendarul de implementare al unor măsuri de bază/suplimentare este până în 2026, având în vedere perioada necesară pentru atingerea obiectivelor de mediu;
- măsurile de atenuare care fac subiectul finanțării proiectelor propuse pe POIM *axa prioritară 4 – Protecția mediului pentru măsuri de conservare a biodiversității, monitorizarea calității aerului și decontaminare siturilor poluate istoric. OS4.1 Creșterea gradului de protecție și conservare a biodiversității și refacerea ecosistemelor degradate* și pentru care Studiile de Fezabilitate nu au fost finalizate, urmând ca acestea să fie finalizate în termenii de eligibilitate ale Axei 4;
- măsurile de atenuare (categoria de măsuri de retenție naturală a apei) care fac subiectul lucrărilor de apărare împotriva inundațiilor propuse pe POIM AXA 5 OS 5.1 *Reducerea efectelor și a pagubelor asupra populației cauzate de fenomenele naturale asociate principalelor riscuri accentuate de schimbările climatice, în principal de inundații și eroziune costieră* și pentru care nu au fost finalizate Studiile de Fezabilitate;
- măsurile reprezentate de elaborarea studiilor necesare, sunt considerate numai cele care au termen de finalizare (a studiilor) cel târziu 2024, lăsând timpul necesar până în anul 2026 pentru implementarea practică a măsurilor propuse în studii.

Disproporționalitatea costurilor

În procesul de analiza al costurilor disproporționate se analizează în ce proporție **costul total** (de capital și indirect) va fi considerat disproporționat sau cu alte cuvinte care este pragul peste care acest cost devine disproporționat.

Astfel disproporționalitatea este analizată din punct de vedere al Beneficiului (Raport Cost Beneficiu) și al susținerii financiare.

Având în vedere că în această etapă o serie de elemente aferente Analizei Cost Beneficiu, respectiv costurile măsurilor nu pot fi evaluate având în vedere necesitatea finalizării studiilor de fezabilitate, în cadrul proiectului Planului de Management actualizat 2021 nu este realizată analiza de disproporționalitate, urmând ca aceasta să fie elaborată în cadrul Planului de Management actualizat 2022-2027.

În cazul excepțiilor de prelungire a termenelor de atingere a obiectivelor de mediu după 2027, conform DCA condițiile naturale nu permit îmbunătățirea adecvata a stării corpului de apă în intervalul de timp 2022-2027 (Art.4.4 .c), atingerea obiectivului de mediu urmând să aibă loc după 2027.

Excepțiile de tipul 4.4.c (condiții naturale) se stabilesc în relație cu măsurile implementate sau parțial implementate după 2026, cu măsurile planificate după 2027, precum și faptul că efectul măsurilor necesare pentru a atinge starea bună (implementate sau parțial implementate după 2026) se va resimți după 2027, deoarece caracteristicile bazinului hidrografic sau ale corpului de apă sunt de așa natură încât pentru atingerea/refacerea unei stări bune se estimează că va dura o perioadă mai lungă de timp (după 2027).

Câteva exemplificări mai concrete:

- refacerea calității apei poate necesita o perioadă de timp îndelungată datorită remobilizării nutrienților din sedimente;

- refacerea elementelor biologice și recolonizarea habitatelor poate necesita o perioadă de timp îndelungată în cazul măsurilor hidromorfologice; de exemplu - în cazul râurilor, ihtiofauna se reface mai lent, iar în cazul lacurilor – macrofitele;
- timpul necesar proceselor hidromorfologice pentru a recrea gama adecvată de habitate și condiții de substrat în urma măsurilor suplimentare de atenuare a impactului hidromorfologic;
- în ciuda emisiilor reduse semnificative în mediu, mercurul persistă în biota și sedimente. Prin urmare, nivelul de mercur este de așteptat să scadă încet din cauze naturale (imobilizare în biotă și sedimente), fiind posibilă extinderea timpului de atingere al obiectivului după 2027;
- difenileteri bromurați sunt persistente în mediu, slab degradabile și au timp de înjumătățire de viață foarte lung. Aceste substanțe sunt acumulate în biotă și/sau sedimente și eliberate continuu în corpurile de apă. Din cauza acestor proprietăți și condiții, este de așteptat ca nivelul concentrațiilor din aceste matrici să scadă foarte încet, iar standardele de calitate pentru mediu vor fi atinse în decenii, deși prezența difenileteri bromuraților în mediu se datorează activităților antropice¹;
- tehnicile (soluțiile) sunt în curs de dezvoltare/finalizare dar nu sunt încă suficient cunoscute, eficiente ;
- nu există informații privind cauza problemei /presiunea, în consecință soluția nu poate fi identificată;
- un alt exemplu poate fi situația în care există o presiune semnificativă de tipul alterării ale cursului de apă datorată apărării împotriva inundațiilor și sunt identificate măsuri de atenuare necesare, dar care nu fac subiectul propunerilor de proiecte aferente Axei 4 POIM – ecosisteme degradate sau măsuri de retenție naturală a apei din cadrul axei 5 POIM;
- măsurile de bază pentru presiunile de tip aglomerări umane sunt planificate să se realizeze după anul 2027, așa cum au fost stabilite în documentele oficiale (aplicații de finanțare europene aprobate sau în fază avansată de aprobare, Planul de conformare/accelerare a Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane – după aprobare).

Prelungirea/extinderea termenului pentru atingerea stării ecologice a corpurilor de apă de suprafață poate depinde de timpul de răspuns la nivelul elementelor de calitate individuale. Prin urmare, prelungirea/extinderea termenului pentru atingerea stării ecologice la nivelul stării ecologice a corpului de apă este determinată de elementul de calitate care răspunde cel mai lent.

Referitor la starea chimică și atingerea obiectivelor de mediu, Directiva 2013/39/UE de modificare a Directivelor 2000/60/CE și 2008/105/CE în ceea ce privește substanțele prioritare din domeniul politicii apei, a revizuit standarde de calitate pentru 7 substanțe prioritare deja existente în listă 2, 5, 15, 20, 22, 23, 28 (Antracen, Difenileteri bromurați, Fluoranten, Plumb și compușii săi, Naftalină, Nichel și compușii săi, Hidrocarburi poliaromatice) și a introdus un număr de 12 noi substanțe prioritare (Dicofol, Acid perfluorooctan sulfonic și derivații săi, Chinoxifen, Dioxine și compuși de tip dioxină, Aclonifen, Bifenox, Cibutrin, Cipermetrin, Diclorvos, Hexa bromo ciclo dodecan, Heptaclor și heptaclor epoxid și Terbutrin). Prelungirea termenelor prevăzute la art. 4.4.c al DCA este limitată la alte două actualizări ale planului de management, cu alte cuvinte, până în anul 2033 pentru substanțele existente cu standarde revizuite mai stricte și până în 2039 pentru substanțele prioritare noi, cu excepția cazurilor în care condițiile naturale sunt de așa natură încât obiectivele nu pot fi atinse în această perioadă².

¹ Conform documentelor elaborate în cadrul Strategiei Comune de Implementare a DCA- WD2017-2-2 - ANNEX - Natural Conditions - Case Studies Compilation of indicative case studies in relation to WFD Article 4(4) exemptions on grounds of natural conditions

² Conform documentelor elaborate în cadrul Strategiei Comune de Implementare a DCA WD2017-1-9- Clarification on the application of WFD Article 4(4)-time extensions in the 2021 RBMPs and practical considerations regarding the 2027 deadline;

În acest context, extinderea termenului pentru atingerea stării chimice la nivelul corpului de apă este determinată de elementul de calitate (substanța prioritară) care răspunde cel mai lent.

Excepții sub Art 4(5) - obiective de mediu mai puțin severe

Obiectivele de mediu “mai puțin severe” reprezintă cele mai apropiate obiective la care se poate ajunge față de “starea bună”, luându-se în considerare impactul diferitelor tipuri de presiuni, pentru situațiile în care măsurile ce ar trebui luate pentru atingerea stării bune sunt fie nefezabile tehnic sau disproporționate din punct de vedere al costurilor.

Starea ecologică a unui corp de apă este determinată de o serie de elemente de calitate. Dacă, din motive de nefezabilitate tehnică sau costuri disproporționate, un element de calitate nu poate fi restaurat/adus (prin măsuri) la cerințele “stării ecologice bune”, atunci cel mai înalt obiectiv de mediu care poate fi stabilit pentru acel corp de apă va fi cel imediat inferior “stării bune”, reprezentând un “obiectiv de mediu mai puțin sever”.

Un “obiectiv de mediu mai puțin sever” nu poate însemna că :

- a) pentru celelalte elemente de calitate se permite deteriorarea către starea dictată de cel mai afectat element de calitate;
- b) potențialul pentru îmbunătățirea stării celorlalte elemente de calitate poate fi ignorat.

În aplicarea art. 4.5. s-a considerat mai întâi posibilitatea aplicării art. 4.4. În cazul în care măsurile respective nu pot fi fezabile tehnic sau implică costuri disproporționate (având ca orizont de timp 2027), s-a considerat aplicarea art. 4.5. Cu alte cuvinte, aplicarea unui obiectiv de mediu mai puțin sever conform Art 4.5 trebuie utilizată numai în cazurile în care prelungirea termenului limită până în anul 2027 nu va duce în mod clar la atingerea stării bune/ potențialului bun.

Se pot aplica excepții de tipul obiectivelor mai puțin severe (4.5.) pentru situațiile de:

- nefezabilitate tehnică;
- costuri disproporționate.

Excepții sub Art 4.6 – deteriorarea temporară a stării corpurilor de apă

Acest tip de excepție se utilizează după ce “evenimentul” a avut loc, pentru a justifica de ce un obiectiv care a fost stabilit în PMB nu a fost atins în contextul situațiilor menționate mai jos și numai dacă starea corpului de apă a fost afectată de evenimentul respectiv.

Se poate aplica în cazul :

- circumstanțelor determinate de cauze naturale sau de forța majoră, care sunt excepționale sau care nu au putut fi în totalitate prevăzute în mod rezonabil, în mod special inundațiile extreme și secetele prelungite;
- circumstanțelor cauzate de accidente care nu ar putea fi prevăzute în totalitate.

Situația „Seceta prelungită” în sensul articolului 4.6 al Directivei Cadru a Apei se consideră în cazul în care se aplică restricții la debitul ecologic (Q_s) în cadrul Planului de restricții și folosire a apei în perioade deficitare pe bazin/spațiu hidrografic.

De asemenea menționăm că pentru lacurile naturale, având în vedere schimbările climatice, respectiv de secetă prelungită, pot exista situații de deteriorare temporară a stării corpurilor de apă.

Indicator preliminar pentru *seceta prelungită*: deteriorarea temporară a stării corpului de apă (declasarea cu 1 clasă de stare sau mai multe clase) după producerea evenimentului, în situația de secetă prelungită (situația în care se reduce temporar, cu maximum până la 50% a debitului salubru (Q_s) în cazul aplicării *Planurilor de restricții și folosire a apei în perioadele deficitare*).

Reducerea cu maximum până la 50% a debitului ecologic conduce la o deteriorare temporară a stării corpului de apă și implică a biotei acvatice.

- Inundațiile extreme sunt inundatii cu probabilitate mica sau medie de producere. Aceste inundații se produc in intervalul o dată la 1000 de ani (debite maxime cu probabilitate de depășire 0,1%)

Pragurile de la care poate fi considerate posibila aplicarea Art 4.6 având în vedere producerea inundațiilor pot fi asociate debitelor de calcul, astfel 1% zone rurale, 0,2% sau 0,5% pentru zonele urbane in funcție de gradul de dezvoltare)

- Accidentul (in sensul articolului 4.6 al Directivei Cadru a Apei/ articolului 2⁵ al Legii Apelor) este evenimentul fortuit, imprevizibil, care întrerupe o situație normală, care nu poate fi anticipat în mod rezonabil. Accidentele la construcții hidrotehnice (cedările de baraje sau diguri) sunt asimilate cazurilor fortuite.

În contextul Legii apelor și la articolul 76³⁾ alineat 5 litera d) se precizează ca unul din parametrii ce indică potențialele efecte negative asociate inundațiilor îl constituie instalațiile care pot produce poluare accidentală în cazul inundațiilor. Aceste instalații sunt utilizate în activități industriale pentru care este obligatorie obținerea autorizației integrate de mediu și sunt stipulate în anexa 1 a Legii 278/2013.

Articolul 4.7 – se poate aplica pentru două tipuri de situații și anume:

- ne-atingerea stării bune a apelor subterane, a stării ecologice bune a apelor de suprafață sau acolo unde este cazul a potențialului ecologic bun;
- deteriorarea stării corpului de apă de suprafață sau subterană

ca rezultat al:

- noilor modificări caracteristicilor fizice ale unui corp de apă de suprafață;
- noilor modificări ale nivelului apei corpurilor de apă subterană

sau

- deteriorarea stării corpului de apă de suprafață de la “starea foarte bună” la “starea bună” ca rezultat al noilor activități umane de dezvoltare durabilă.

Precizăm că în conformitate cu legislația națională, analiza aplicabilității excepțiilor sub art. 4.7 și aplicarea excepțiilor sub art. 4.7 al DCA se realizează în cadrul *Studiului de evaluare a impactului asupra corpurilor de apă (SEICA)*, al cărui conținut a fost stabilit prin Ordinul Ministrului Apelor și Pădurilor nr. 828/2019.

Astfel procedura de evaluare a impactului asupra mediului (ca rezultat al transpunerii Directivei EIA prin Legea nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului și H.G. nr. 878/2005 privind accesul publicului la informația privind mediul, cu modificările și completările ulterioare), transpusă pentru proiectele care se construiesc pe ape sau care au legătură cu apele, conform prevederilor Legii apelor nr. 107/1996, cu modificările și completările ulterioare, se derulează coordonat cu procedura de emitere a avizului de gospodărire a apelor care include și etapa de evaluare a impactului asupra corpurilor de apă.

Conținutul cadrului al Studiului de Impact asupra corpurilor de apă a fost elaborat având în vedere prevederile *Ghidului nr. 36 privind Aplicarea excepțiilor în contextul Art. 4.7 al DCA (elaborat în cadrul Strategiei Comune de Implementare a DCA)*, au fost abordate, evaluarea aplicabilității excepțiilor sub articolul 4.7, precum și a aplicării excepțiilor în conformitate cu articolul 4.7.

De menționat faptul că, în cadrul conținutului cadru al studiului de impact asupra corpurilor de apă, o etapă importantă în contextul protecției și nedeteriorării stării corpurilor de apă (pentru corpurile de apă cu risc de deteriorare a stării), o reprezintă identificarea și stabilirea de măsuri suplimentare practice/realizabile de atenuare/reducere a impactului, inclusiv a impactului cumulat (funcție de caz).

În situația în care respectivul proiect sau cumulat cu proiectele autorizate/în curs de autorizare/avizate/în curs de avizare/planificate conduce/conduc la deteriorarea stării corpului de

apă, rezultată în urma Studiului de Impact asupra corpurilor de apă, se aplică cerințele de conformare cu prevederile Articolului 4.7 al DCA, transpus în Legea Apelor prin Articolul 2.7. Aplicarea Art. 4.7 face în acest caz parte din Studiul de Impact asupra corpurilor de apă.

Deteriorarea/ riscul de deteriorare a stării ecologice a corpurilor de apă în relație cu proiectele noi de infrastructură este permisă numai cu respectarea prevederilor Art. 4.7 al Directivei Cadru Apă:

- a) sunt luate toate măsurile realizabile pentru reducerea impactului negativ/advers asupra stării corpurilor de apă;
- b) motivele acestor modificări sau alterări sunt prezentate și explicate în mod specific în PMB, conform art. 13 al DCA, iar obiectivele sunt revizuite la fiecare 6 ani;
- c) motivele acestor modificări sau alterări sunt de interes public deosebit și/sau beneficiile aduse mediului sau societății prin atingerea obiectivului de “stare bună” sunt depășite de beneficiile noilor modificări sau alterări, aduse sănătății umane, menținerii siguranței populației sau dezvoltării durabile;
- d) obiectivele benefice aduse de acele modificări sau alterări ale corpurilor de apă, din motive tehnice sau din cauza costurilor disproporționate nu pot fi atinse prin alte mijloace, care sunt o opțiune semnificativ mai bună din punct de vedere al mediului.

Precizăm că deteriorarea stării (ecologice) a corpurilor de apă se analizează la nivel de element de calitate al stării, cu aplicarea principiului “celei mai defavorabile situații/ one out-all out”, având în vedere prevederile din Anexa V a DCA. Se reiterează mențiunea că în estimarea deteriorării/riscului de deteriorare a stării ecologice, impactul potențial cumulat al viitoarelor proiecte de infrastructură (cât și a celor existente) este luat în considerare.

Astfel, concluzionând, ***numai în urma finalizării SEICA un proiect de investiții poate fi supus aplicării excepțiilor de tip Art.4.7.***

În cadrul proiectului Planului de Management actualizat 2021, proiectele care fac subiectul elaborării SEICA sunt:

- proiectele integrate majore de apărare împotriva inundațiilor
- proiectele privind asigurarea condițiilor de transport rutier, feroviar
- proiectele de amenajări hidroenergetice
- proiectul Îmbunătățirea condițiilor de navigație pe sectorul comun Româno-Bulgar al Dunării (*FAST DANUBE*).

Precizăm că evidențierea acestor proiecte precum și a realizării SEICA se regăsește în cadrul *cap.3.4.4 Viitoare proiecte potențiale de infrastructura.*

Aplicarea excepțiilor în context transfrontalier

Coordonarea aplicării excepțiilor pentru corpul de apă transfrontalier, ce constituie (formează/traversează) granița între România și un alt Stat Membru al Uniunii Europene are la bază precizările și cerințele ghidului de raportare **WFD Reporting Guidance 2022- final draft V5**, precum și cooperarea din cadrul ICPDR.

În acest sens, în etapa următoare se va iniția coordonarea procesului de aplicare al excepțiilor (funcție de caz) pentru corpurile de apă de apă ce constituie (formează/traversează) granița între România și Bulgaria, respectiv România și Ungaria.